

Krótką charakterystyka do pierwszego projektu „Osiedle Przyjaźni Sąsiedzkiej”

Niniejszy projekt jest pierwszym przedsięwzięciem Thinktanku Dobre sąsiedztwo powołanego 2 miesiące temu przez Fundację Aktywny Senior i Fundację Dom Pokoju. Jego istotą jest włączenie seniorów z dwóch różnych typów osiedli: blokowiska (Popowice) oraz zabudowy śródmiejskiej (Nadodrże) w proces tworzenia badań, przeprowadzenia ich, refleksji oraz integracji mieszkańców oraz różnych podmiotów i instytucji na rzecz określenia i realizacji potrzebnych i możliwych form samoorganizacji i samopomocy oraz usług społecznych i cohousingu dla osób starszych w obrębie tych osiedli. Projekt ma charakter partycypacyjny, ale angażuje także ekspertów, biznes oraz instytucje publiczne i organizacje pozarządowe. Stawia sobie za cel wypracowanie modeli lokalnych, włączenie interesariuszy w ich realizację oraz lobbowanie na rzecz utworzenia miejskich polityk senioralnych uwzględniających w sobie zarówno tematykę mieszkalnictwa jak i opieki w jednym.

Opis potrzeb wskazujących na konieczność realizacji tego projektu, opis przyczyn oraz skutków

Prognozy wskazują, że ciągu 3 dekad miasta staną się domem 70% ludzkości, a zajmowane przez nie powierzchnia zwiększy się z 2 do 10 procent. Poprawa jakości życia w przestrzeni miejskiej staje się zatem priorytetem dla jej mieszkańców i władarzy. Szczególnie w kontekście starzenia się społeczeństwa poszukiwanie nowych strategii działania na wielu poziomach stanowi bardzo ważną kwestię zarówno dla samorządów jak i samych starzejących się obywateli. W chwili obecnej w Polsce dominuje rynkowe myślenie o realizacji potrzeb seniorów, gdzie punkt widzenia koncentruje się na podejściu usługodawczym, ofertowym i biznesowym, skierowanym na dostarczenie idealnie skrojonych rozwiązań dla seniorów - klientów. Ale symultanicznie rozwijają się 2 koncepcje - "smart city - miasto nowych technologii" i rozwiązania ekologiczne, czy też po prostu humanistyczne lokujące się na marginesie, w alternatywie do oficjalnych strategii miejskich, oddolne, sąsiedzkie - ogrodnictwo miejskie, woonerfy, kooperatywy spożywcze i budowlane, inicjatywy sąsiedzkie. W przeciwieństwie do zastanych form współżycia sąsiedzkiego (spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe), te drugie często mają charakter oddolny i faktycznie aktywny, skrojony na potrzeby i możliwości mieszkańców. Dostępne są także "dla wszystkich" bez względu na status materialny - gdyż jako takie nie są "gotową ofertą komercyjną" będącą w zasięgu wyłącznie osób zamożnych. Tymczasem wyniki ankiety CBOS ("Polacy wobec własnej starości", 2012), pokazują, jak osoby dorosłe chciałyby żyć w okresie starości. Tylko 2% osób chce korzystać z usług dedykowanych wyłącznie seniorom (domy opieki/starości, osiedla senioralne). Około 90% ludzi chciałoby na starość pozostać we własnych mieszkaniach, nawet mniejszych, lecz odpowiednio wyposażonych, znajdujących się w znajomej okolicy, dających seniorom możliwość skorzystania z pomocy wykwalifikowanych specjalistów, tj. opiekunów, animatorów czy lekarzy. W tym zakresie ważne jest określenie warunków poprawy jakości życia i kierunków ich rozwoju - urbanistyczno-architektonicznych (w tym w zakresie zieleni) oraz samoorganizacji w zakresie szeroko rozumianych usług społecznych. Dlatego w projekcie chcemy skupić się na 2 osiedlach o różnym typie zabudowy i spróbować wspólnie z mieszkańcami wypracować modele odpowiednich działań.

Osiedle Popowice obecny kształt zawdzięcza epoce socrealizmu, nadającej charakter „cyber” przestrzeni, zbudowanej z wielkiej płyty. Kilka lat temu powstał Most Milenijny dla udrożnienia północnej części miasta, kosztem rozbudowy historycznego portu. Ostatnim dorobkiem Popowic o fantastycznie społecznym charakterze jest olbrzymie centrum handlowe Magnolia (największa płyta parkingowa w mieście) – tuż przy historycznej rzeźni. W drugiej połowie XX w. można było obserwować, jak szybko puste przestrzenie wypełniane są budynkami wielorodzinnymi i parkingami. Często zapominano o przestrzeni publicznej, która jest bliska człowiekowi. Brakuje parków i bezpiecznych, ciekawych miejsc do spacerów. Osiedle zamieszkuje bardzo dużo osób w podeszłym wieku, co wiąże się z nagłym zasiedleniem w latach 70. Jak zmieni się to środowisko mieszkaniowe, kiedy miejsce rodowitych Popowiczów zajmą młode rodziny? Czy to nie jest dobry moment, aby znaleźć linię porozumienia pomiędzy różnymi pokoleniami osiedla? Może odpowiedzi należy szukać na Nadodrzu – w miejskiej stolicy kontrastów? Do dziś zachowały się tam ogrody, ciekawe przestrzenie pomiędzy budynkami, "ludzka" skala zabudowy,

tajemnicze budynki dworca i portu, liczne kawiarnie, warsztaty, itp. Wrocławskie Nadodrze ma swój niepowtarzalny klimat, mówi się często o „kulturze Nadodrza”, które – w przeciwieństwie do Popowic – przybierało na sile od ponad 200 lat. Jak przyczyniły się do tego starsze pokolenia? Jaką rolę mogą teraz pełnić osoby w podeszłym wieku? Lepiej odświeżać historie zapisane w pamięci tych osób, czy podążać za głosem innowacji hołdującej młodemu umysłowi? Czy Nadodrze jest socjologiczną konkurencją dla rynku? I dalej: to, co dla Popowic jest atrakcyjne pod względem miejsc publicznych (rynek), nie dogoni nigdy Nadodrza. Jak wyrównać ten dysonans? Jakie atuty w kontekście multikulturowości i międzypokoleniowej wymiany informacji mają Popowice?

Projekt **Osiedle Przyjaźni Sąsiedzkiej** powstał jako długofalowy efekt poprzednich dwóch projektów Fundacji Dom Pokoju w ramach ASOS, aktywizujących obywatelsko seniorów, w sposób ekspercki i partycypacyjny analizujących 3 osiedla, gdzie oni żyją i działają. W wyniku tych prac powstały 3 strategie rozwoju osiedli i wciąż aktualizowana przez Uniwersytet Przyrodniczy Mapa Barrier, a Fundacja rozpoczęła na zlecenie Gminy Wrocław zakrojoną na ogromną skalę analizę osiedli Wrocławia pod kątem nowego modelu samorządności lokalnej. Pod koniec realizacji przez Fundację Aktywny Senior projektu w ramach programu Grundtvig pod tytułem „Co-Housing and Social housing for Elders' Reactivation” zrodził się pomysł nie budowania od nowa takich miejsc tylko zastosowania tej idei w istniejących osiedlach Wrocławia („Wspólnoty Sąsiedzkie”, „Kooperatywy”). Do tego nakładają się zbieżne oczekiwania Wrocławia określone w jego strategii zwanej „Wrocław w perspektywie 2020 plus”.

http://bip.um.wroc.pl/uploads/files/ProgramMiejski/strategia_pl.pdf (rozdział 5 „Wspólnoty”, podpunkt 5.1.3 „Sąsiedztwa, osiedla”)

Na bazie tego doświadczenia zawiązana została współpraca między partnerami, którzy powołali Thinktank **Dobre Sąsiedztwo**. Jego celem jest integracja środowiska zajmującego się integracją społeczną mieszkańców osiedli, w kontekście wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństwa, tj. odnowa i rozwój więzi sąsiedzkich, samopomocy sąsiedzkiej oraz samoorganizacji mieszkańców na rzecz usług społecznych.

W ramach projektu chcemy zadawać sobie takie pytania oraz dogłębnie zbadać czy i co jest potrzebne do:

- wzmocnienia wspólnotowości, odbudowy relacji sąsiedzkich, rozwoju wspólnot lokalnych, utrzymania i budowy relacji międzyludzkich (w tym wzajemnie pomocowych);
- wdrażania na gruncie lokalnym innowacyjnych rozwiązań mieszkaniowych, tj. cohousing i kooperatywy;
- lobbowania tworzenia miejskich polityk senioralnych, uwzględniających tematykę mieszkalnictwa i opieki w jednym,

Chcemy to sprawdzić poprzez gromadzenie wiedzy, danych, opracowań oraz upowszechniania dobrych praktyk, w zakresie szeroko rozumianego sąsiedztwa, samoorganizacji i cohousingu na terenie Wrocławia, Dolnego Śląska i Polski oraz zdefiniowanie uwarunkowań architektonicznych, społecznych, ekonomicznych i prawnych, a także kulturowych i tożsamościowych, ograniczających ich rozwój w ścisłej współpracy ze wszystkimi interesariuszami tej sytuacji.

Niniejszy projekt traktujemy jako punkt wyjścia do dalszych działań, ale także konkretne narzędzie dla konkretnych mieszkańców - Popowic i Nadodrza. Zebrane doświadczenia zostaną upowszechnione w formie publikacji, kolportowanej wśród interesariuszy i biur projektowych, które kształtują kształt inwestycji dewelopera i są ostatnią linią obrony dla prospołecznych elementów przestrzeni osiedla.

